

LIETUWISZKASIS

BAŁSAS.

METAS ANTRAS. Tas laikraštis yra turtu LIETUWOS MYLETOJU. REDYTOJAS JONAS SZLUPAS.
NAUJAS JORKAS, 30 d. balandžio mėn. 1886 m. „LIETUWISZKASIS BAŁSAS“ ISZEJNA 2s7k ant mėnesio.
KASZTUOJA ANT METU 2 DORIELU, O AUROPOJE 2½ DOR. ATSKIRAS NUMERIS 8 CENTAJ. UŽ COLI APGARŠINIMU
ANT METU 10 DORIELU, O WIENA SYKIGARSINANT 20 CENTU UZ KOZNA EJLUKE. ADRESAS REDYSTES: JONAS
SZLUPAS, 43 SPRING STREET, NEW YORK. ENTERED AT THE POST OFFICE AT NEW YORK AS SECOND CLASS MATTER.

KO MUMS REIKIA.

[Tąsa.]

No tautu ir gaiwala be waldžios, kurie ir norėdami, pagal musu supratimą, nedaug mums pikto padaryti galėtu, pereikiame i turincias waldžią rankose, galingas iszduotie prowas prispaudimo. No senu czėsu lietuwei už sawo didžiausius neprietelus skaitė wokieczius; per amžius sawo sawwaldystės be palowos su jeis kariojosi. Dėl apgynimo sawo ęsybės ir susiwienyjo su lenkais. Jei wokieczei nebuwo draugais lietuwiu, tai lygei ir lietuwei per ilgus amžius jiems meile nemokėjo. Gywenimas žiupsnio 200 tukstancziu Prusu lietuwiu szios dienos, teisybė, lyginant su mažomis tautomis Austrijos newertas pawydo, ale wis geresnis yra ne kaip 2 milijonu ęsancziu po waldžia imperatoriaus Aleksandro III. Tautiszki darbai, tautiszkas pasijautimas lietuwiu iszwytas geradaringomis waldžiomis rusu Prusuose rado priglaudimą. Literariszki darbai, kningos, laikraszczei uždrausti Rusijoje Prusuose gaiwintiesi prasideda. Draugystės pagelbos moksliszkos, tautiszkos ir ekonomiszkos Rusijoje už „kramoła“ laikomos Prusuose dygti pradeda ir Duok Diewe kad nenustotu, kad rastu atsiliepiamą wisoje lietuwiu tautoje ir tarp tu, kurie sawo namie to irengti negali. Moksliszki tyrinėjimai musu kalbos ir pereituwės ne no szendien ten wedasi tikrai, ne dėl luoszos ir propagandos kaip kad daro Fortunatow, Kojalowicz, Molezanow ar Antonowicz. Uniwersitėtuose Wokietijos, ne wieno tik Kara-

laucziaus, yra tam tikros katedros lietuwiszkos kalbos. Czia renkasi palikimai senowystės, o neyra wagiami isz dowanotu muzėjui dėl ju iszwezimo, kaip tai dedasi su Wilniaus muzėju isteigtu Tiszkewycziaus. Nėra Prusuose tiesu stumiancziu lietuwius kad jie lietuwei, nėra draudimo priimti juos i waldžios eiles. Teisybė, kad augsztas rėdininkas wokietis greicziaus priims sawo wientanti, ale prowas nedraudžia ir lietuwiams wietą czion gauti. Tiesos nedraudžia lietuwiui kalbėti sawo kalboje waldžios butuose, nedraudžia ir mylėti tą kalbą, drauge su ja ir minawoti sawo laimingą pereituwę. Pasztos urėdai ar telegrapo neatmes gramatos lietuwiszakai antraszytos arba telegramos no lietuwiu brančioje jo kalboje. Wokieczei patys mokinasi lietuwiszakai, kuomet rusai tik sutremti nori kalbą musu. Nesenei radau ir korespondenciją Liet. Balse, kad czion lietuwiams sugrąžinta yra ir kalba lietuwiszkose mokslawietėse. Neplatindami apraszinėjimo apie gywenimą lietuwiu Prusuose negalime pamirszti ir to, kad skaitlus lietuwiu ant 45 milijonu gywentoju Wokietijos isznesza tiktai 200 tukstancziu, ogi prowincijoje Rytprusiu tas skaitlus iszpuola ant 2 milijonu wokiszkos gentės. Taip su mumis apsieina wokieczei laikyti no amžiu už musu didžiausius neprietelus. Pereisime ing rytus peržiūrėti apsiėjimą musu senowės draugu.

Tolimoje senowėje, kadą Lietuwa buwo sawyje walstija kada stowėjo twirtai kaipo apgynėja slawu no totoriu, už kokią ją rusai laikė, tie patys szios dienos prispaudėjei ir persekiotojei lietuwyštės i jos rankas isz geros walės glaudė-

si, nės Rusija tada padalyta i mažas kuningaiksztystes wiena kitos neužkencziancias pati sawęs apginti negalėjo; o welietuwoj rasdawo atsili no kumsties ir kancziaus totoriu; už tai gal tuos totoriu palikimusszendien tarp swetimu gairawu, o labiausei senowės apgynėju lietuwiu, sawo ponystę ir platina, idant atminti galėtu sawo pereituwę. Kumsczia, kanczius ir uždraudimai tai idealai szios dienos kulturos rusu. Pripažinti mės turime, kad labiausei tie idealai ant musu pacziu yra bandomi, kad jau welyjame idealus Madžjaru „siauras kelines“, nors jas taip peikia p. Awsiejenko, ne kaip idealus ju wiengencziu. Czėse aplankymo rytiniu rubežiu sawo walstijos per didi Wytauta kuningaiksztizei Riazanians, Twėriu, Siewersko ir waldžios Didžiojo Nowgorodo ir Pskowo downas jam atwežę, užsawkę ji sawo apgynėju ir užtarėju, per ką totoriu waldžia no tu kunigaiksztieziu buwo nuimta ir tapę užlaikyta ekspedicija Widžiaminiu szarwotu zokoninku ant Pskawo ir Nowgorodo. Nebuk gi Lietuwos, o wiengencziu skelbėju persekiojimo szios dienos lietuwiu pp. Awsiejenko, Szczebalskis, Katkowsas, Pichno dainuotu iszputusiu balsu 'Die Wacht am Rhein', 'Heil dir im Siegerkranz', 'Mein Vaterland' ir garbintu už piningus isz 'Reptilienfond' szlowę Bismarkio wietoje platinimo žiniu apie nešanczias geradėjystes sawo imperatoriaus ir minystro Tolstojo. Widžiamės zokoninkai twirtai isiweisę Rygoje ir wisuose pamariuose nebutu radę didelo trukdymo dėl platinimo sawo waldžios tarp neužkencziancziezi kuningaiksztieziu rusu. Žaika krikšto Lietuwos kuningaiksztis Wytautas ir atminė, jog krikszczioniszkas tikėjimas jau yra tarp jo waldžioje šancziu rusu, nės iszdawę paliepipmę tijnams gerai žiurėti ir kriksztyti tiktai pagonus, stacziatikams wisiszką walę palikdamas kriksztytiesi i naują tikėjimą ar pasilikti sename, asztrei uždraudęs priwertimą. Saw waldiszkoje Lietuwoje nebuwo persekiojimo netik tikėjimiszko, bet ir gentiszko swetimu gairawu, nedrys tai užmetinėti lietuwiams ir neteisingsiausias oficijalizskas istorikas rusu: apdowanotas waldžiomis lietuwi zkos kilties Kojalowicz ar Antonowicz, nors jie taip melagingas žinias sawo istorijose platina, kad lietuwiu wisai nėra, nės szios die nos Lietuwa šsanti žiamė grynai rusiszka. Jeigu taip, tai isz kurgi lietuwei atsirado? ar iszdygo kaipo grybai, ar gali isz dangaus dėl apgynimo rusu no totoriu Diewas juos iszmetę iszsiuntė? ar gal ponai rusai lietuwius tik pasiwieszėti priėmę taip kaip lenkai žydus? Kada lietuwei pildė tiktai slūžbą dėl apgynimo rubežiu walstijos no neprietelu, rusai rado saw wietas ir maistą kancelarijose musu kuningaiksztieziu, kas szendien lietuwiams yra uždrausta tiesomis walstijos. Sawo namuon kuningaiksztystės rusu po waldžia Lietuwos elgėsi wisai pagal sawo norą, nei jokio no waldžios Lietuwos tame dalyke trukdymo neradamos. Nepažystami buwo Lietuwai rusu idealai: kumsczius, kanczei ir uždraudimai. O kas darėsi paskutiniuose metuose respublikos lenku, lietuwei czion nekalti.

Kad taip elgėsi su rusais senowės lietuwei, pažiurėkiam knomi gi tie rusai užmokėjo sawo geradėjams, kada ratas laimės kitaip apsisuko ir lietuwei radosi apaczioje. Senowėje dar, kada trumpą nors kartą dalis Lietuwos papuolė rankosna Romano Galiczo kuningaiksztiezi, kaip jisai czion elgėsi, parodo ir rusiszkas priežodis: 'Romanie! chudym žyweszi, Litwoju oriesz!'. Jei patys rusai tokiu priežodžiu paženkliną apsiėjimą ju, tai koks baisus prispaudimas turėjo buti isz tikro? Apleidę tolimą senowę, kada dar prispaudimas galėtu buti iszfelisintas žiamumu kulturos tytweiku Romano, pereisime i czėsus artimesnius szej gadynei, i czėsus atmenamus gywenancziuju szendien. Neteisybė yra, buk rusai lietuwiams mokslo neuždraudę. Lenku prowos tikrai ne-

draudę lietuwiams mokintiesi, nedraudžiami buwo ir darbai dėl lietuwiszkos kalbos. Pirmos lietuwiszkos kningos rodosi czėse waldžios lenku, pirmos mokslakningės kalbos ir žodynas lietuwiszkas buwo iszduoti XVII amžyje Wilniuje, beje waldžioje lenku; Wilniaus Akadēmijoje lietuwiszką kalbą mokino Szirwydas. Jei iszmozę lenkiszka kalbėti lietuwei palowė laikyti sawę už lietuwius, ju tai pacziu kaltė ir kaltė tos gadynės, nės tuomet tautiszkas pasijautimas nebuwo atšibudęs. Lietuwiszku augsztesniu mokslawiecziu nebuwo, ale nebuwo nei lenkiszku, nės pagal to czėso iszmanymą kuningu, kurie mokslą wedę, augsztesnis mokslas galėjo buti skelbiamas tiktai lotyniszkoje kalboje. Wilniaus universitėto skirtyje pilozopiszkoje ir literariszkoje lenkiszka kalba iwesta buwo tiktai 1827 m., o medicinos skirtyje užsiitaike lotyniszka kalba iki galui butybės uniwersitėto. Cėsoriszkas ukazas 1827 m. draudžia ukininkams eiti i augsztesni mokslą, pawolydamas jiems baigti mokslą tiktai pawietinėse mokslawietėse, o cėsorius juk buwo jau ne karuna waldžios lenku, bet rusu. Lenkai dawė lietuwiams druką, kurio tie neturėjo, bet ji rusai, nors nedawė, atėmė 1865 m. Skaitlus mokslawiecziu weli parodo, kad ju daugiau buwo czėse waldžios lenku, ne kaip szendien, kada jos yra rankose geradėjingu rusu ir kada wisokie mokeszei pasikėlė daugiau ne kaip deszimti syku augsztyn. Ponai Lietuwos sudėjo piningus dėl irengimo augsztojo Techniszko Instituto Wilniuje, bet waldžios rusu ji isteigti nepawelyja, rasdamos kad dėl Lietuwos augsztesnė specialiszka mokslawietė yra nereikalinga.

T. b.

Gamtos mokslai ir draugija.

[Tęsa.]

Dabar pažwelgkiam i *kwisiką*. Jau Galilei žinojo, kad jeigu imerksi szmirksztynės galą i wandeni ir rankeną stumdysi žiamyn ir augsztyn, tai wanduo kleku i szmirksztynę, bet ne augszciaus pasikela kaip ant 34 pėdu. Dėlko taip tai darosi, atrado 1644 m. italas Torricelli, mokintojas matėmatikos Florencijoje (gimęs 1608 m.). Gywasis sidabras yra 14 sykiu už wandeni sunkesnis, už tai jis tuszczioj wietoje pasikela augsztyn ant 30 pirsztu dudoje 34 pirsztu ilgumo. Orni šsant sunkiam, gywsidabris pasikela augszciaus 30 pirsztu, o kad oras yra lengwas, gywsidabris nusileidžia žiamiaus. Taigi oras liepia keltiesi augsztyn kaip wandeniui szmirksztynėje taip ir gywsidabriui stiklinėje dudutėje. Tai buwo pradius itaisas, *barometrų* wadinamas, dėl mēravimo sunkumo oro. Kad isz tiesu oras pakela taip sunku gywsidabri ir wardeni minėtuose paweiksluose, tai parodė M. Perrier užsinesęs barometrą ant kalno Puy de Dome Owernejėje, kur geroje augsztybėje oras skystesnis budamas mažiaus spaudė gywsidabri ir leidė jam nuslūgti ant pilnu 3 pirsztu. Tą pati tardymą padarė garsus Paskalis ir galutinai iszrodė, kad oras yra priežastimi pasikėlimo gywsidabrio.

Kaip orą mēruoja, taip ir szifumą. Sako, kad Galilei pirmasis padaręs *termometrą* susidedanti isz dudutės su galwute ant wieno galo, kur buwo oras. Weikei po to ulandas Drebbelis padarė *termometrą* su alkogolu, ant galo 1670 m. imta pasinaudoti gywsidabri. Gywsidabrinei *termometrui* turi galwutę ir dali dudutės pripildytą gywsidabriu, o likusi dalis dudutės yra wisai tuszczia, nės oras tapę iszwarytas, perikaitinimą gywsidabrio, kuriam per krasztus imant bėgti galas dudutės isztirpytas užsitaiso. Atszaldamas gywsidabris susitraukia ir dudutėje pasidaro tuszcziawietė (vacuum). Toje tai dudutėje gywsidabris szaldomas pasiplatina ir kelasi augsztyn, o szaldomas leidžiasi žiamyn. Jau XVIII amžyje Fahrenheitas, Celzijus ir Reomiuaras ėmę dudutę padalyjo i dalis, ir taip sužinojo tikrai, ant kiek pasikela dudutėje gyw-

sidabris ar nupuola. Celzijus ir Bëomiuras òmë wietą užszalimo kaipu žiamiausia wietą, o Farenheitas — didžiausi szalti iszgautą sumaiszant sniegą su druską, taip kad 32 laipsnis yra wietą užszalimo wandens pas Farenheitą. Patamaczniausias dėl pasinaudojimo yra szimtalaispininis termomëtras Celzijaus.

Weikei po to, kai Torriczelli dudutėje pamokino padaryti 'Torriczelliņę tuszeziawietę', Otto Gërike, wirszininkas Magdeburgo mësto Prusijoje, padarë tolimesni žingsni iszrasdamas *orinę plumpą*, su kuria yra galima isztraukti orą isz sudyno, taip kad tas pasidarytu tuszeziawietę. Orinė gi plumpa susideda isz stiklinës bonkos su kaklelu, kuriame yra itaisytas dangtelis; prie kaklelo yra pritaisyta cilindra, i kurią angsztai ieina stumyklė, kurioje yra antras dangtelis. Stumdant stumyklę žiamyn ir augsztytyn oras pro dangtelį isz bonkos iszsiweržia i cilindrą, o isz czia ūaukan, ant galu galo palikdamas aptusztintą bonką. Tą itaisą Gërikë pasinaudojo dėl parodymo, jog oras mus spaudžia isz wisu pusiu sunkei ir lygei. Jis òmë du dubiu pusskritulu talpnei susiglaudžiancziu; per tam tikrą skylutę su orine plumpa jis iszdumë orą, ir dabar reikėjo didelës pajiegos dėl atplëszimo wieno pusskriczio no kito, kas ir rodo, jog nësant widuje pritraukimo pusskrites spaudžia wiena kitop pawirszutinis oras, ir pajiega norinti jas atidengti turi pergaleiti orini spudą. Tas tardymas gawo wardą 'tardymo su Magdeburgo pusskriczeis'. Aplink 1672 m. tas pats Gërikë iszrado pirmą elektriszką masziną. Jau Džilbertas mokino, kad patrinta sëra pritraukia lengwius daigtus. O dabar tai Gërikë paëmë apwalą lazdutę sëros, ją itaisë i medinius rëmus, ir drapaną paëmęs rankomis aną lazdutę tryniojo, per ką sëra igawo elektros. Jo prietaisą 1740 m. pagerino Hauksbi paimdamas i wietą sëros stiklinę lazdutę, o i wietą drapanos szilkus. Gërikë patyrë, jog daigtai, kurie igyją elektrą, atstumia wienas kitą, jeigu jie igijo tą paczią elektrą. Jis pirmasis pastebėjo ir kibirkszti ugnies ir braszkanči garsą, koki padaro elektra praeidama tarp dwiejų nepusilytincziu daigtu.

Robertas Boil (gimęs 1626 m.) ilgai kelawo Auropoje, sugryžës i Oksfordą iszgirdo apie orinę plumpą Gërikës ir tuojau pats dar geresnę padarë. Su tuomi prietaisu jis padarë daug swarbiu tardymu apie swarumą ir prigimimą oro. Su jo wardu yra sumegztas iszradimas spudumo duju. Jis žinojo isz tardymu Torriczello, kad atospëra slëgia orą lygei swarumui 30 colu gywsidabrio dudoje; dabar jis norėjo žinoti, kiek oras susispaudžia, ant kiek jo apymis pasimažina, kada daugiaus swarumo pasideda ant jo. Su pagelba gi užlenktos, wienam gale aklos dudos, kur jis isz pradžios ipylë gywsidabrio tiek, kad jis, spaudžiant orui lygei, abiejuse dudos raguose gulėjo wienam augsztume, bet kad pridėjo gywsidabrio i wieną ragą 30 colu, tuojau antrame aklaime rage gywsidabris pasikëlë ant pusës tuszeziawietos, taigi dwejopas swarumas 2syk sumažino apymi oro aklame dudos rage. Tolaus pridëlodamas gywsidabrio i atwirąji dudos galą jis atrado, kad apymis dujos susimažina ant tiek, ant kiek pasidaugina swarumas wirszumi jos. Tas istatymas spudumo duju, nors jis wisur nėra wisai teisus, yra wadinamas *istatymu Boilës* arba ir *istatymu Mariottës*, pagal wardą praneuzo, kurs i porą metu po to užtiko tą pati istatymą nors nebuwo girdëjës apie iszradinius Boilës. T. b.

ZINDAWYSTA

arba straipsnelis raszo isz latuwiszku dëju isztranktas isz lenkiszkaiz suraszytu Jokimo Lelewelo 'Dzioje Litwy i Rusi' kningelu.

[Pabaiga.] *Unija Lublino 1569 m. Suszauktas galausei*

seimas i Lubliną 1569 m. wisą užbaigë. Suwaziawo tenai wisi stonai abiejų gencziu, karalus, senatas ir kuningaikszei latuwiszki, pasiuntinei žiaminei ir mëstinei, wisokië urëdininkai. Buwo taipjau pasiuntinei užrubežiniu waldonu. Daugumas latuwinku tą seimą prastojo, bet liekama, pawkwatinta no Ostrogo Kyjawos ir Aleksandro Czartoryskio Walyniaus wajawodo, ant wisiko pasiraszinëjo: bo tai në dabar, bet per ilgą czësą wisokeriopuose užmanymuose buwo sutarta. Taigi patwirtinta paraszajs 1569 m. 1 d. liepos ir 2 d. rugpjuczio uniją ir wisokius prie jos prigulinczius rasztus. Pagirius atgrąžinta Lankijai; Widžiamë isz pusës Lankijai ir Latuwai priguli; Walynius ir kuningaiksztystë Kyjawos prie Lankijos taipjau priglausta su iszsiderëjimu, idant latuwiszkomis tiesomis antro istatymo sudytuosi. Užsaugota kniaziszskus titulus su iszsiderëjimu, kad tiejie neturëdami nei jokio ukiszkame gywenime ženklinimo negalë szlëktiszkaiz lygybei ižeisti. Rasztuose tos unijos ant pirmos wietos minëjami kaipu patwirtintojei tos unijos su sawo paraszais yra tos prawardës nëwa pilnai galinguju pasiuntiniu; Czartoryski, Zaorski, Łozinski, Snowski, Ostrowicki, Łukomski, Malinski, Kamienski, Olecki, Kocinski, Opachowski, Zarzecki, Dorohostaiski, Swirski, Sokolinski, Kryczewski, Chalecki, Charytanowicz Obrynski, Harabuda, Juraha, Ostrog ar Ostrorog, Sanguszko, Soltan, Kopec, Kiszka, Horoszewicz, Wojna, Szemet, Chodkiewicz, Korybut kuningaiksztis Witebsko, Maszkowicz, Wołodkowicz, Janowicz, Pac senatorius wyskupas Kyjawos, Radiwiłas wajawoda Wilniaus, Zborazski, Walerijonas senatorius ir Wilniaus wyskupas, Soroka, Wisniowiecki ir kiti keli ju draugi. Wisi minëtieji ponai buwo lankais arba keli tarp jų isz kilties ir wardo latuwinkai senei pawirtę i lankus. Tai buwo patys didžiunai kuningaiksztystës wirszininkai, kuningaikszei, wajawodos, kasztelonai, marszalkai, karuneszei, potininkai lotyniszkaiz 'pincerna' wadinami arba czerkininkai ir karzygei. Ir tie wisi nëwa Latuwą laikę už sawo tëwiszkę, o isz tiesu buwo bewaik wisi ateiwei ir no senei jau perkalbëti ant pasiraszymo pardawimo Latuwos Lankijai, kaip ir teisingiausias lenkiszku dëju isztarikas Jokimas Lelewelis kad sako. Argi mës szendien galime pripažinti keliems, o kad ir keliems szimtams žmoniu kankintoju darbams tą teisybę, kad jie wisą gerai padarë pirm 317 metu? Argi mës galime džiaugtiesi ir jiems kaip Lankijai buti dëkingi, kurie atgabeno Latuwon baisingą werguwę ir musu wardą kitąsyk garsu ir garbingą swëtę suozinlę, o galausei ir musu kalbą isz didesnës pusës iszgaisziņo? Kas tiesa, ne ju pacziu tame kaltë, nėra kad Latuwos ponai nebutu buwę mulkei, nebutu lankiszkos arba kitoniszkos kalbos priemę, butu latuwiszkaiz lyg sziol kalbëję. Argi atsiras koks tamsunas, kurs galëtu pasidrasinës užmetinëti ar neteisinsumą ir wienpusiawimą ar nemokslingumą Leleweliui? Asz abejoju. Jei bent koks isz proto iszëjës. Lankai pyksta, o ir szimtus tukstancziu mëto perkunu ant tu latuwinku, kurie nenori pawirsti i lankus, o labiausei ant tujų, kurie tamsiuosius sawo brolus mokina pažinties istorijos latuwiszku dëju. Jie tokius kad primanytu iszmaugtu arba szaukszke wandens prigrirdytu, bet nežino tie apjakëlëi, kad su piktumu sawo rodo tiktai dwasiszką silpnbę ir iszmingesniu apjuokę ant sawës užtraukia. Kas tiesa, Diewu! buk garbë, yra daugumas teisingu lanku, kurie negiria sawo pusprocziu gentainiu plauszkimo ir netikusiu gorojimu, ale skaitlus tu szwiesunu yra menkas, o wisuomenë ju gentës taipjau yra tamsi kaip ir musiszkaiz. Nekurie pradeda jau ambryti kaip britonai ant apszwiestesniuju latuwinku už tai, kad nëwa latuwinkus no lanku nori atgrasinti, bet jie nenori nei klausyti, jei kas jiems sako, kodëgi ju nenorite

isz meilės dėl brolo latuwininku latuwininkais pastoti arba nors ju kalbą išsimokinti. Jie kiekvieną ar savo gentaini ar tai latuwininką atsisakanti no savo gentės ir kalbos, o priimanti maskoliszką arba wokiszką už sawo, wadina renegatais, odstęmpcrais ir zdraicais; o kad kitos gentės koks sąnaris wirsta i lenką, pagyras ji kelia i padanges. Jie sako mums: i lenkus galite pawirsti, nėra jau senei esate jeis, ale i kitą gentę pawirsti sziuksztu jums! Lanku pastoti, sako, tai kas kitas. Mėtydami ant latuwininku nenorincziui nei klausyti apie iszsiwertimą isz lankiszkos uodos o apsi- traukimą su lankiszką „kroć sto tysięcy — — — takich ltwi- now!” nežino, kad tuomi sawo karszeziawimu lankiszka sawo gentei ne naudą, ale blėdi gamina. Iszmingingas lan- kas nėkad nepradės trankyti su szimtais tukstancziui nesu- gaunamu dwasiu, bet weikiaus jieszkos protinyczioje kito- niszku žodžiu ant perkalbėjimo ant sawo pusės, jeigu nepa- girs stangumo latuwniko; o szis wėl jei turi protą su szaltu krauju priims ikalbinimus, o kad ir skaudžiausei ižeidžian- czius sawo garbę ir sakys: tegul szuwa loja, o asz saw tolyn waziuosiu. Nuspjauš ant plaupimo pusgalwiu ir nežwilgte- rės ant jo, kaip nežiuri pralekentiš pro czirszkenti žwirbli arelis, koks czia pauksztis, nėra žwirblo už paukszti nelai- ko. Nėlaikykiame ir mės už žmones nepadorei lojancziui szunyeciui žmogaus paweiksle, tegul sau ambryja, o mės sawo pareigas pildykime.

Bet gryžkiame dar mažumą prie tos nėwa unijos ir pa- žiurėkiame, ką ji sutarė; kas tuos balsus dawė ant suwieny- jimo, jau žinome, kad daugiausei lankai Latuwoje apsigy- wenę arba pirm kelato metu tydziomis atsiusti ant wirszin- ninku wietu ir Rusėnijos urėdininkai. „Pagal sutarimą ant tos unijos karalystė lanku ir didėjė kuningaiksztystė Latu- wos yra wienlydinė republika (Latuwa!), kuri isz dwieju ponyszcziui ir geneciui i wieną giminę susitelkė ir susilydė: wienas ponas ir wienas karalus ją waldys, abipuszskais balsais Lankijoje lanku ir latuwininku aprinktas, paskui Krokawoje ant karalystės wainikuotas ir pateptas, be jokios pažymės reiszkianczios pakėlimą ant didžios kuningaiksztys- tės. Sėdoras su praszalieceis abipusei sutarti, sawo sei- mus ir bylas abi gentės drauge, nėkad atskyrimumi, wisados laikys Warszawoje, kuningaiksztystėje Mozurijos. Senato- rei dwasiszki ir swėtiszki sumaisyti ir parėtkas ju sėdėjimo aprasztytas: wyskupams, wajewodams, kasztelonams ir žia- maitiszkam storastai, kurie wisi, prieg tam urėdininkai se- natoriszkos kilties, kaip tai: marszałkai, didieji kancelerei ir puskanclerei, skarbininkai, priedwarinei marszałkai, wisi dwigubi, sudeda draugini geneciui senatą. Isz abieju geneciui isz karžygiszko stono, tai yra bajoriszko, pasiuntinei sudaro pasiuntiniszką bylynę. Skaitlus pasiuntiniu isz ka- ralystiszku žiamiu jau buvo no Zygmanto Augusto 1552 m. aprasztytas, ir pagal tą parėtką itaisyta latuwiszkoje ir pa- gretumas susėdimo waiawadyszczui abieju geneciui ju bylynėje padawadyta. Lygei wajawadystėms Prusijos buvo pa- skirta wietos senate ir pasiuntiniu bylynėje. Sukakęs už- baigimo didžio o sunkaus weikalo karalus Zygmuntas Augu- stas 1572 m. 7 d. liepos pasimirė. Buwęs tai karalus augsz- to*) mokslo ir meitus juokdaris ir paskutinis lanku karalus kilęs isz latuwiszkos gentės”.

Taip tai sutarė ponai saime tos unijos ir Latuwos war- dą isznaikino isz tarpo gywju waltstiju ant szio swėto! Wienok neturėjo buti małonėta no lietuwininku ta unija, kad jie saimą apleidė ir isz waziawo namon nei neatsisweikinę su karalumi. Musu isz kalbos susilankinęs, bet dwasėje tik- ras lietuwininkas Teodoras Narbutas raszydamas sengady- niszkas dėjas latuwiszkos gentės IX tome taip raszo:

„Didžiunai Latuwos nenorėjo priimti unijos, kadęgi

sulyginti su lenkiszkais butu patrotyję sawo wirszinin- kiskas tiesas ir butu turėję pareiti i lygybę su szlėktais. Prieg tam reikia pridėti puiku pasidydžiwimą lankiszkuju didžiunu, kurie darėsi wirszesneis ant lietuwininku, juk ir storojosi laimėti urėdininkystes no waldžios ir storastystes naudingesnes Latuwoje, lyg kad užwajawotoje žiamėje. Szale to wisko latuwininkai labai didžioj daugesybybėje sustoje prie prisistengimo priesz užmanymus lanku ir nenorėjo ing uniją pristoti: jie apleidė susirinkimą ir mėstą neatsisweikinę nei su karalumi. Tuomet karalus Augustas kaipo ponas Latuwos (jo padonkos?!) pats pasiraszė atidawimą Lankijai kuningaiksztystės Kyjawas, Walyńniaus, Ukrainos, Padoli- jos ir Prusijos žiamės”.

*) Neturėjo buti taip augszto mokslo, kad apsirgęs dawėsi gydytiesi kasžin kokei raganai — žinorkai.

J. A. W. Lietuwis.

Apie susiwenyjimą wisu lietuwininku.

17 d. balandžio susirinkiman L. Balso draugystės atėjo gana daug žmonių, ir nedywai, nės czia turėjo buti szneкта apie taip swarbu dalyką gywenime Lietuwos. Po atidarymo susirinkimo P. Pasiackas paėmė toki balsą:

„Kaibu dėl wisu lietuwininku Suw. Waltstijose Ameri- kos ir Anglijoje gywenancziui; lengwei kožnas galės mano atsiszaukimą suprasti; noriu sakyti i wisus lietuwininkus: wienykiamėsi! Susiwenyjimas yra neiszspasakomai swarbus daigtas. Jo swarbumą mums parodo gywi paweiksłai. Per susiwenyjimą lenkai turi pagelbą ligoje ar laike mirimo, taipogi per susiwenyjimą jie gelbti sawo gentainius iszwa- rytus isz Prusijos. Airei patuołaik tik szeszėlu buvo Ang- lijoje, po to kaip juos anglai parmuszto, o esant geriems wa- dowams szendien jie tai pasiekė, kad pats minystras Angli- jos Gladstone atsiszaukė, jog dėl airiu padarys parlamentą Dubline; o nėbutu taip airiams atsitikę, jeigu jie nėbutu buwę wienybėje Airijoje ir Amerikoje. — Asz czia iszreikszi noriu, ką geró mums duos susiwenyjimas. Czia musu yra in 50 tukstancziui. Iszsisbarstę mės nėko neženkiname, o kad susirizime i kruwą, kad žinosime, kur kas gywena ir kiek musu yra, lengwu butu iszstatyti bažnyczias, palocius ir moksławietes. Nors ir atsirastu musu tarpe toks, kurs numestų 10 tukstancziui dor., bet kas isz to? musu 10 cen- tu daugiaus swers, jeigu mės wisi susirizę dėtumėme kas mėnesi. Tegul nors 25 tukstanczei musu brolu sudėtu per metus kožnas po 1 dor., kaip tai ant sykio pasidarytu mil- žiniszka suma piningu! Nėra isz lietuwininku tokiu, kur- e atsimes no to. Tuokart galėtumėme nupirkti bažnyczias ir irengti moksławietes. — Widurys susiwenyjimo — centrum- gali buti wis tiek kur, ar Pensilwėnijoje ar Waterburyje ar Baltimorėje ar Naujorke, pagal wisu sutarimą, kad tik tu- rėsime atsispyrimą. — Iki sziuolaik mės kitus penėjome, už tai kiti apie musu kiszenes rupinasi taip daug, mus pa- czius nėlaikydami nei už žmones. Musu asabos jiems yra nėkas, tik wiskas — musu darbas ir piningas. Taip tai su mumis dar lenkai, kurie rėmėsi mumis per amžiu amžius, ir kiek istengdami prieszinasi, kad mės szendien dėl sawęs norime ką daryti; bet jie musu nepergalės, kada mislysime sawo pacziui galwa. Jie sako, kad ju 'Związek Narodowy Polski' esąs dėl lenku ir lietuwininku; bet jeigu lenkai gerai dėl musu welyja, dėlko nėra czia wardo lietuwiszko? Jie sako kad pridėjimas musu wardo butu ižeidimas lenku! O baž- nyecziose lenku kiek yra musu piningu padėta?! o wienok Bruklyne, Naujorke ir Szenandoryje jas iszplėszė no musu, musu pusedurne už 'panie' pardawė sawo ir musu wardą. Ir szendien yra tokiu, kurie lenkams akymis mirkcziojant ar alkunėmis kumsnojant to apjuoko nesupranta. Ir taip bu-

wo no amžiu. Lenkai musu proseniams dawė wėrę, o su ja drauge mums uždėjo panczius; per amžius lietuwininkai buvo walni buwę, o lenkai mums uždėjo baudžiawas, kur žmonės bėralinius miłtus walgė suwilgytus wandenimi. Wisus brudus szendien lenkai nori uždengti balta paklode. O ar yra jie ką tarp musu padarę gero? Kad lenkai užsidėjo 'Komitet Polski Dobroczyńności', jie newadino ji 'Polsko-Litewski', nors czia jie reikalauja musu piningu ir keikia mus, kad neduodame. Menesis atgal buvo sutarta, kad beturtis žmogus ką tik atwažiawęs bus wisuomenės piningais walgidas restauracijoje pas Budzynskėnę; Wiszniauckas tapė iszrinktas ir prižiūrėtoja. Atsitiko, kad 5 atwažiawusius lietuwininkus Wiszniauckas ten pawalgyti nusiuntė, ir ar už tai wisuomenė užmokėjo? Ne, bet no Wiszniaucko tapė atjieszkota 4 dor. 20 c., 'nėsa dėl lietuwininku nėra ten walgio, o tik dėl lenku'. I Green Point atwažiawusiems lenkams dėl prasigywenimo jie dawė \$ 50, o dėl musu broļu nėra nei walgio. Mės matome geradėjystę lenku. — Yra tarp musu taip mislyjancziu, buk mės ne galime be ju apsieiti, lyg kad mės esame akli. Ipatingai lietuwiszkos rankos yra geros. Lietuwininkams yra wisur garbė isz procios, jie ir kitiems padeda, už tai lenkai, jei man taip yra walė sakyti, nenori nustoti miłžę tą karwę. Dėlto mės ir nežiūrėsimė ju keiksmu ir gundinimu, idant mės sawęs nesusiklausytumėme. Wėją gaudyti su burna yra paikszu darbas. — Mums reikia netiek piningu, kiek geros walės. Imkiamė tik apskritą metą Naujorke, ką lietuwininkai padarė: jie dabar turi kasoje parapijos i 800 dor. [jau nesakant nėko, ką sudėio Kazimėrio draugystė], supirko kuningui daigtus už \$ 175, kuningui algos iszmokėta \$ 240, jo paszaliniu iėmimu ir kiek pas ji dar yra parapijos piningu isz kolektos nežinė. Prieg tam i draugystę L. Balso daug yra jau užsimokėję. Taigi per wienus tik metus mės esame sudėję per \$ 2000, nors czia musu nėra nei 300 giminiu. Ar kas gali daugiau padaryti isz kitu gencziu? Prieg tam nesenei lietuwininkai Jersey Citės sudėjo i banką \$ 100. Czia mums reikia tik geru wadowu, o ne bruzdu, ir mės wisą galėsimė, turėdami rankas dėl darbo ir atwertą szirdi dėl dawimo. Darykiamė dėl sawęs! — Neasmi užmusztas patrijotas. bet kito kelo iszganymui žmogaus ir tautos asz nematau kaip tik kad riszimėsi i wienybę. Mės szendien stokiame i daigtą ir darykiamė! Per gazetą paduokiamė atsiszaukimus, o kožnas norės prigulėti, matydamas tame gerą darbą. Szendien galime duoti tik projektus dėl kokio mėrio tai darome, bet ne istatymus. Mislydami sawiszkai, o ne swetimai, mės wisus atwesime i pajudinimą. Isz czia isz augus geram darbu nei wienas jo neatmes. Ir kokią naudą turi isz tokiu darbu kitos giminės? Darbininkai szendien nori gauti piñną atlyginimą už darbą, jie patuolai buwo per daug apiplėsziami, prie ko tik nedaug kas lieka prie piningu; dabar norime, kad wisiems butu gerai gywenti, ir poteriuose juk laukiame karalystės tokios ant žiamės kaip kad yra danguose. Pasidarę wienybę — ir be lenku, nės ir prie ju pagelbos su parakais Lietuwos neatmuszime — galėsimė turėti susineszimą su darbininkais angļu, wokiecziu ir airiu. Jeigu einant wieniems i girę kitas eitu i pagirę — blogai! Tarp sawęs susiwienykiamė gi pirmiausei! Padarykiamė taip, kad isz to susiwienyjimo wisi turėtu pelñą, o ne kas wienas. — Jeigu lenkai trokszta, kad mės su jeis butumėme, tai jau priesz 12 metu mės ėjome su jeis Naujorke, ju parapijoje buwo wiceprezidentas Tamasauckas, ir kad lietuwininkai pareikawo liet. kuningo, kurs moka ir lenkiskzai sznekėti, lenkai atsakė, kad jie lietuwininko nenori. Ir Dutkewycziu lenkai subjaurojo, o ne kas kitas. Už taigi darykiamė susiwienyjimą tik tarp sawęs; galimas yra daig-

tas tai padaryti, reikia tik nesiprieszinti wienas kitam. Jei kas isz musu imtu klysti, kiti gali ji pataisyti. Wienykiamėsi i kruwą! Tegul mės iszleisime dwasę i wisas puses lietuwiszką, o iszaugs didelis weikalas!"

Po to Pr. Baczinskas kalbėjo: Buwo jau susiwienyjimas lenku su Lietuwa, bet prapuolė, ir kas suwienyjo, numirė; o musu Balzas gywena, Balso szaukdami wisą atszauksime; drutas lietuwininkas wisus isz palengwo atkėls, ne alumi pritrauks, bet geru žodžiu. Per musu pacziu neatsargumą musu neprietelei deda sunku jungą ant musu. Lenkai mus plaka per gazetą, kaip kitąkart kad plakė ryksztėmis. Tegul jie skandinasi Paukszcio 'Wienybėje'. Gėrybė tai yra musu lietuwiszka, kad susiwienyjome, o syła susiwienyjusi yra drutesnė už lawo pajiegą. Aužsztinkiamė susiwienyjimą ir ji platinkiamė, o Lietuwa isz to naudą turės. Geri žmonės žiuri sawo namu, namie nėks neuždraus ką norint daryti. Neuždraudė nėks Bismarkiui lenkus iszwaruoti, nei mums lenkai neuždraus daryti, kas mums priguli. — Pr. Ramanauckas gi sakė: Wisi žmonės: szwedai, turkai arabai, szaukiasi i kruwą; Anglija ir Prancuzija užpuolė arabus, o jie sawo wietą aplaikė neapsileisdami. Isz mažos kruwutės gali didelė suaugti prie gero pamato. Wisiems susiszaukus daug susidėtu piningo. Mės galėtumėme, jei ant to iszpultu wisu pritarimas, ir bėdnus pakeleiwingus paglōbti, ligonius ar neturinczius darbo; nelaimingus gelbėdami laimingus trauktumėme prie sawęs. Ir draugystės galėtu czia prigulėti kaip wienas kunas. Susiwienyję per eisime wisus sawo neprietus. — Po to W. Džiankauckas: Darant susiwienyjimą menkas butu daigtas kožnam ant mėnesio po 10 centu sudėti i wisatinę kasą, tiek kožnas istengs Iszėjome isz tėwynės dėlto, kad mus arelis spaudė jam stūžyti; mės jauni ir seni jieszkojome walnybės, o walnybėje budami eikiame i kruwą ir wienybę pasidarę wienas kitą o gelbėkiamė. — Ir raszytojas tu žodžiu paėmęs balną ragino remti misli susiwienyjimo lietuwininku. Susiwienyję rasime mēri arba uždawimą sawo darbams. Mės szendien negalime istatymus padaryti, bet tai padarys delegatai wisu lietuwininku. Kaip jau gausime atsiszaukimus lietuwininku kituose mėstuose gywenancziu, tuomet bus galima paskirti dieną, kada delegatai turės susiwažiuoti dėl apsznekėjimo taip swarbiu reikalu Lietuwos gywenime. Asz mislyju, kad pirmą susirinkimą susiwienyjancziu lietuwininku iszpultu padaryti ten, kur musu broļu yra daugiau wiename daigte, taigi Szenandoryje. Isz ten greicziaus supratimas to dalyko pasiplatins tarp wisu lietuwininku. Asz isz sawo pusės norėcziau, kad susiwienyjusieji lietuwininkai daugiau pasirupintu apie apszvietimo reikalus, nės tik per apszvietimą mės czia pasikelsime ir istengsime mesti spinduli i sawo tėwynę paskendusią tamsybėse ir priespaudoje. Be apszwaistos mės patys busime waikais. Nors mano žodžei newisiems patinka, bet ant weju leisti nei drukawotą žodinei piningą newelyju. Turime wisą taip daryti, kad butu isz to nauda; o didžiausią naudą szendien mums suteiks apszvietimas, per kuri supratę musu pacziu ir musu tautos reikalus nenumesime nėkur be reikalo piningu. Piningu dėl nėku reikia gailėtiesi, nės juose yra szendien ikunnyta wertybė musu darbo. Jeigu mės piningus mestumėme kur nereikalingai, tai mės numestumėme ant nėku sawo prakaitą, sawo pasistengimą, sawo darbą. Už tai idant to nebutu, mės turime wienytiesi ir apsiszwiesti, idant sawo ir tautos reikalus supratę butumėme praktikiszki sawo užsiėmimuose.

Dar ir daugiau buwo užimta tame dalyke balso, bet wisi be priesztarawimo pristajo ant susiwienyjimo wisiems lietuwininkams. Dėl ikunnyjimo tos mislies tape iszrinktas

komitetas: Wadowu susiwienyjime lietuwininku pasiliko P. Pasiackas, o sekretoriumi Ant. Juszkaukas.

Wisus brolus perskaicziusius szitą raszta užpraszone apmislyti rusejai paduotą klausimą ir kitiems apie tai pasakyti, o paskui sawo arba ir kitu mislis sudėjus ant popėros atsiusti i rėdystę L. Balso, idant butu galima norus ir pažvalgas wisuomenės lietuwininku tame dalyke žinoti. Tik per wisapusini to dalyko apsudymą ir apsznekėjimą mes palengwinsime ir paskubinsime tą milžiniską darbą nuveikti.

J. Szl.

Raszta isz Cincinnati, Ohio, 25.IV.86.

Butu gražu, kad Naujorko lietuwininkai istengtu lietuviską bažnyčią pasistatyti, ir regisi tai butu lengwu turint gerą wienybę. Bet kas žin, ar bus isz tu miltu koszė; nės Amerikoje Diewo nėra dėl lietuwininku ir jiems jo nereikia *], ir pasakysiu: kaip gywuolei uždaryti per ilgą czėsą tamsoje, kad paleidžia, szwiesą pamatę, tai eina kaip akis iszdege, ar ugnis ar wanduo, iki galą gauni. Tai taip ir su lietuwininkais einasi, kaip atwažiuoja 'žali', pažinę brolus ir szaukiasi prie Diewo, kaip skęsdami pagelbos, priza-dėdami užmokėti dwigubai, kaip uždirbs. O dirbdami dažino, kad Diewo nėra, o prowas Amerikos žinome: brolei tai ne brolei. Tiktai kokioj bėdoje yra galima pameluoti: kad parwažiuoju isz ten ir isz ten, gelbėk broli! kitas isz Pensilwenijos: paskolyk kelis centus! kitas i Pensilweniją, kitas i Naujorką; sakau, kad akmenio szirdi turėtum, tai negali isztrivoti ir duodi paskutini graszi; o kaip tiktai piningus gawo, tai tu neprietelus esi. Nei paskolyti piningu neatsiunczia, nei ant gromatos neatsiliepia, nors ilgą czėsą raszinėtum. Taip tai darant mums, brolei, yra ir bus sunku ką nors gero padaryti. Jonas Dubauskas.

*] Naujorko lietuwininkai labai stropei rupinasi apie pastatymą sau bažnyčios; tik gaitu yra, kad jie negauna geru wadowu. Berots buvo czia atwažiwęs nėra ant gyvenimo kn. Warnagiris, bet no 11 d. szito mėnesio jis apleidė lietuwininkus nei welykinės neiszsklausęs nei rokundą nepadaręs, o norint kad jis apsiliktu, jis reikaŭauja wien piningais no parapijos ka-met i 2500 dor.! o prieg tam dėl rinkimo piningu, nors ir szaukiamas, i kitus mēstus newažiuoja. Tokiu budu nors parapijonis turi atwertą szirdi dėdawimo ant bažnyčios, bet iszlygas, koku reikaŭauja kn. Warnagiris, Naujorko lietuwininkai priinti negali, nės jei tik milijonėrei istengtu tiek mokėdami kuningui ir bažnyčią pastatyti. Dabar wisi sutarė, iki gaus parapija kuningą, pajieszkoti namus ir žiamę po jeis ir kaip galima pigiaus perkant imti ant iszmokesczi. Regisi wis, kad isz tu miltu o bus tirsza koszė.

J. Szl.

Raszta isz Szaulu, Kauno rėd., 1 balandžio 86.

Dabar pas mus yra gera žiema, no 25 d. gruodžio iki szei diena, wis stowi gerai, sniego yra labai daug, kelas su rogėmis yra labai duobėtas; žmonės sako, dad dar negalė atminti tokios žiemos geros, kad taip ilgai stowėtu sniegas. Zmonės szie metą yra sweiki, ale gywuolei wisokie po biszki nyksta isz tos priežasties, kad buvo szienas ir sziaudas supuwę no szlupios buwusios wasaros. Dabar naktymis yra szalėzio no 15 lyg 20 laipsniu, o dienomis yra saulėta ir szilta, nors atlydžio patuolai nebuwo. Nežinau, kas pas mus žmonessubuntawojo, kad ir isz musu kraszto, o daugiausei no Beisogalos ir aplinkui, nekurie raszosi wažiuoti in Siberiją ant gyvenimo, praszo administratoriaus musu kraszto pawelyjimo, ir moka už markas 60 kap., nės kad paduoda praszymą, tai reikia ir dwi markas prilipdyti, o be to negauna atsakymo; isz to matyti, kad isz musu kraszto nėra pawelyta ten wažiuoti, o isz tolimuju rėdybu, kad kas

wažiuoja i Siberiją, wyresnybė duoda po 200 rublu ant pradžios gyvenimo, ir no Adessos iki Usirijsko kraszto nuweža wyresnybės kasztais. Nugirdės, kiek lietuwininku iszwažiuos, asz kitąsyk pranesziu.

Nawatnas atsitikimas buwo Liepojuie 2 d. kowo: marė Baltijos buwo užszalusi per kokias 5 myles ir akretu nekurie buwo iszalę. Nedėldienyje susirinko daug žmonių ant ledo, o wėjas jau buwo putęs per nakti ir ledas jau buwo pajudintas isz wietos; tuomi tarpu ledas atsiskyrė no kraszto; kurie žmonės toli buwo nuėję i marę ledu, emė dywytiesi, kas tai butu, kad jau Liepojus labai toli atsiliko; ir weikei pamatę, kad czia nejuokai, kas turėjo rewolwierių, emė szaudyti, duodami ženklą, kad gelbėtu. Zinomas daigtas, kad isz apszwiesstinės bonės sargas pamatė toki atsitikimą ir dawė žinią garlaiwui; tas tuojau iszwažiwawo gelbėti žmones jau toli marėse esanczius ant ledo. Pasisekė wisus laimingai no ledo nuimti, nės ledas buvo didelei storas ir wėsulai da ne paspėjo ji sulaužyti. Liepojuje tai retai atsitinka, ir nėkas neatmena, kad marė buta užszalusi, ir dėlto wokiecezi eidawo toli pasiszokinėti ant ledo; wienas apicėris prigėrė ten beszlaužinėdamas.

Liepojuje yra jau daugiau ne kad treji metai dirbtuwė wiewu arba drocziu ir kitu geležiniu iszdirbiniu; žinoma ten daugiausei dirba wokiecezi, o musu kraszto žmonės yra tik priimami dėl sunkiausiu darbu. Direktorius dirbtuwės Bekeris moka paskutiniam darbininkui po 80 kap. ant dienos, dirbant wieną nedėlę dienomis, o kitą naktymis, waikiams no 12 metu moka 0 iki 40 kapeiku; ant dienos ant pietu turi 1½ adynos atilsio, o darbas eina no 6 adynos ryto iki 6 wakare, o kaip iszmoks, duos kožnam pagal jo darbo wertę; yra ten ir daktaras, kuriam no kožno darbininko iszskaito po 30 kap. ant mėnesio. Darbininku czia yra daugiau ne kad 1000 žmonių. Yra dwi dirbtuwes kryžiu ir kitu daigtu. Wėl wiena dirbtuwė yra alywo kokosiniu rieszutu. Wiena dirbtuwė dariniu arba farbu, kuri priguli prancuzui: czia yra geras parėdkas, daktaras ir daugiausei priima i darbą musu žmones. Yra ir pabirkaš geležinkelo, ten dirbti buwo gerai, iki jis buwo rankose keliu maskolu draugystės, o dabar kaip pakluwo i rankas žydu, o jau bus 5 metai, nors ten yra perdėtiniu technologas maskolus Kopyłow, bet taip yra parsidawęs žydams, kad sunku ir apsakyti, spaudžia darbininkus kaip inanydamas; katras slėsorius ar stalorius emė pirma po kelis rublus ant dienos, dabar užtenka rublo ar keliu deszimcziu kapeiku; atrokuojant szalin dienas caro ir szwentes — juk žinote, kiek pas mus szwenczių — darbininku swis mažai prisieina gauti piningu; pirma czia buwo darbininku i 1000 žmonių, o dabar ju rasi i kokią 400; nors nekurie 'kacapai' ir buwo Kopyłową primuszę, bet nėko ne gelbėjo, tuomet tai darbininkai sugriebę ji ant rogelu, o iszwežę ji ir pawertė i sutru griowi arba grabę, o ans suszlapęs pargryžo ir wėl sawo žydiszką uždarbi traukia isz sumažinimo algos darbininkams; ans ima procentą no žydo Izaoko Abromo.

Juokai wieni buwo, kad wienas technikas, kurs baigęs yra mokslawietę geležinkelo, Minsko mēste ant paczius gražios wietos prie geležinkelinio trukio susitiko užžiurėtoją geležinkelo no Liepojaus Romnuosna, p. Adodurowę, ir jam gerai iszmuszo snuki už neteisingą apsiėjimą su žmonėmis prie wisu žmonių akiu, bet p. Adodurow didelis inžinėris ima 24.000 rublu algos ant metu, ir nelabai susigėdo isz to.

Liepojuje yra klebonu kuningas Raziulis isz Widgirių, kurs mokinosi Mintaujoje, lietuwininkas; bažnyčioje jis užwedė toki parėtką, kad wieną nedėlę yra pamokslas wokiszkas priesz sumę, o priesz miszparą latwiszkas, antrą gi nedėlę priesz sumę lenkiszkas, o priesz miszparą lietuwisz-

kas
liet
pės

try
ko
lin
pjo
per

ir t
dyr
sok
aps
kai
lan
slėj
dėj
len
kai
sio
ira
kas
tru
kur
tik
se n
per
kla
siti
isz
mi
rie
su
tuw
jos
ir j
Til
kui

tas
in
[k
ny
Pa

gol
žin
žm
ap
sta

ne
ny
de
bę
mi
wa
ku
pa

kas. Asz paklausiau klebono, kodėl prieš sumą nesako lietuviszką pamokslą, ans atsiliepė, buk taip wyskupas liepęs.

I Zagarę pas Naryszkiną buvo isz Petrapilės atvažiavę trys kuningaiksčiai ir iszszaudė medžionėje 300 stirnu, isz ko Naryszkinas labai tieszyjasi; o girės sargą, medsargi Kulinkowski jis atstatė no duonos; isz to szitas ėmės ir pasi-pjowė su peilu po gerklės. Kam linksmu, o kam mat ir per skaudul

Kp.

Keli žodžei i naujatikius.

Garbintojei maskoliszku batuszku, Bismarkiu, Bufanu ir taip iwairiu bjaurybiu, jodydami ant sawo kuilo po rudynus, mészlynus ir wisus užkaborius, czulpia isz anu wisokias srutas, kuriomis pagal sawo kwailą iszminti tikiasi apszmeižti tikrus myletojus iėwynės Lietuwos. Prie tu pat kaip matyti priguli ir sakuotpilwis K. Baczkaukas isz Free-lando, nės tas skerslenkis No 11 wėzinės 'Durnybės' užsi-slėpęs po dwiem raidėm K. ir B. lyg lapė' po akėcziomis pradėjo staugti szuniszki ir isz sawo kuiliszko sznipo nauja-lenkiszkas putas prunkszi ant rėdytojo L. Balso, Andriu-kaiczio, podraig ir wisu, kurie tik Plymoutho kreiuo mok-sio nepriima. Tas kwailasis werszis K. B. sako iszteisinsęs ir apginsęs nuplėsztą szłowę lenkams ir lietuwininkams. O kas gi nuplėszė szłowę lenkams? Asz tau, kwaily, staczei ir trumpai pasakysiu, kad jie sawo szłowę patys*] pražudė, kurios tu jiems anei už piningus atwaduoti neistengsi, jeigu tik apsiwerk ir praszyk jiems paprowos. Ar skaitėi gazetose angliszkose arba ir lenkiszkose apie lenku darbus, kurie per ju bjaurumus atsitiko Toledo, Detroito ir tt. ir dar paklausk sawo brolo Tamaszewskio, kas Buffaloje seniaus at-sitiko, tada persiludys ir kiti naujalenkei, kad ir amerikoni iszdawė teisingą apsudyjimį ant jusu brolu lenku pastatyda-mi juos daug žiamiaus kynu. Už tai ir tie neiszmanėlei, ku-rie sau neteisingai prisisawina wardą 'palokas', taps drauge su lenkaiskada iszguiti už rubežiaus. O kas lyg szłowės lie-tuwininku, jus sawo mazgotėje tikriems sunams Lietuwos jos neatimsite, tik jei dar paaugsztinsite, nės keikdami juos ir ju wadową apgarsinate anu tėwyniszkus darbus swėtui. Tikėkite manimi, jus mažaprocezi garbintojei sawo mylimo kuilo.

Apie kitas srutas nematau reikalo pľacziaus raszyti, nės tas asilas pasidydžiuoti galėtu, jeigu su juomi žmonės stotu in kowę; tegul dar pirma pasimokina proto no sawojo kuilo [kuri wertėtu naujalenkams pasidėti ant pat wirszans 'Durnybės' kaip sawo ženklą), pakol neužpuls myrio liga ant Paukszcio 'Durnybės', kuri no sawo užgimimo džiusta.

Ant gałto primenu, kad Szenandoryje Paukszcio mazgotė yra draskoma no daugumo lietuwininku, kurie jau pa-žino kwailumą to raszpalaikio, o ėbiausei ipykino musu žmonelus, apgarsindamas sawę neteisiu pranaszu, kuris apskelbė per greitai apie pabaigą swėto. Ar tai ne antikri-stai? Tolaus iszaiszkinsiu apie wisą lzdą pauksztuku.

M. J. Andriukaitis.

*) Lenkai daugiur nei darbo negauna kaipo tokie, dėlto neesyki atsitinka, kad jie po apdanga musu wardo eina pel-nyti duoną ir piningą. Taip wisi žinome, kad Long Islan-de pas Baueri wasaros czėse daug lenku yra priimama i dar-bą ant lietuwininku wardo, ir žinoma, kad lenkui negailu musu wardą naikinti tarp swetimu: žydai gelbėjo lenkams wardą pražudyti, o dabar lenkai weržtinai nori no lietuwiniku gerą wardą iszpłėszti; bet tikiamėsi, kad nepasiseks, nės pasirupinsime wisur buti ant sargybos. Szl.

Wisokios žinios.

Naujorke wėl pasikėlė streikas tarp darbininku arklake-

lo ant 3os Avė, dėlto kad kumpanija nenorėjo atleisti 6 žmo-nes neprigulinczius i darbininku wienybę. Nors kumpanija laikosi prieš isz paskutinės, bet darbininkai jai daro neisz-pasakomą blėdi, kumpanija kasdien pražudo i 5000 dor. Kalwei nekausto arklų, kitu ułycziu karai susitikę su karu 3os Ave jisutranko, ar darbininkai ant szynu akmenis už-werczia. Weikei darbininku wienybė gaus wirszul

Cukro dirbtuwėse Wiljamsburge ir Green Pointe darbas tapė apstabdytas dėlto, kad ju waldytojei nenori pripažinti organizacijos darbininku. Darbininkai laikosi drucei prieš piningius, ir jiems isz wisu pusiu kiti pareina i pagelbą: ant ėaiwu maszinistai negabena cukrą wandeniu i Naujorką, o bendorei nedirba ir netaiso baczku dėl cukro, iki nepasibaigs streikas, isz Castle Garden superintendentas Jackson ne siunczia ką tik atwaziawusiu žmoniu i darbą prie cukro isz baimės, kad streikerei ju neprimusztu. Dėlto ten labai kas mažai dirba, ir jeigu isz tu kas iszeitu, streikerei sweiką ne paleistu, kaip kad padarė ir su wienu lietuwininku ėjusiu dirbti wisiems streikuojant: ji taip sudaužė, kad palicija wos gywą atėmė no streikeriu!

Baltimorėje sudas prieš streikuojanczius waznyczias arklakelo pasibaigė nesutarimu sudziu, nors tie per 48 ady-nas užsidarę sėdėjo.

Bostone susirinkę barzdaskutėjei sutarė nelaukyti juok-dariszką 'Puck' už jo prieszingumą darbininkams.

Czikagoje Lichtensztadto plytnyczioje darbininkai rei-kaławo iwedimo šadyninio darbo be sumažinimo ałgos ir kad tai jiems atsakyta, jie palowė dirbę. Isz czia ėsaneziu 70 plytnycziu bene wisi 1100 darbiniku palaus dirbę.

Szenandoryje pirmą dieną welyku du waikinu Zygmanta ir Kaminskas ėjo łupti einiki žinoma isz pingu ir weikei pradėjo i wienas kitąkreiwa akimi žiurėti; kwortoms kelis-zyk aplinkapėjus wienas patrotyjo kelis centus, isz ko ilgai nelaukus ir susigłėbiawo abu i kruwą ir plowė wienas kitam žandus, ir to negana: besistulpuodami kaip wertėsi ant du-ru, tai duris iszmuszto isz to smarkumo! Kedė.

Szenandoryje wienas waikinas wardu Kažys Andziulis 12 d. balandžio dirbo Millerio bruste ir iszdrilawęs skylę in uolą užprowyjo, betskylei neiszszowus jis sugryžęs kiszto adatę i skylę, tuomi sykiu parakas užsidegęs iszszowė, irgi szuwiswaikinui sudraskė burną, ir wargei jis galės matytie akymis; baisus yra tokie darbai. — Wakariniam Szenando-ryje Collore 13 d. wienas airys warėsi mulą, tuomsyk užėjo debesys su griausmu, perkunas trenkė ir užmuszo tą waiki-ną, o mulas ant žiamės pargriuwęs pagulėjo porą adynu ir atsikėlė. — Tą pat dieną Paulės kaime užėjo lytingas debe-sys, perkunas trenkė i twartą, ji uždegė ir arklų užmuszo.

Auropa. Graikija, kuri norėjo kelti wainą prieš turkus gawo paliepiimą no Prancuzijos, kad lautuosi dariusi trenk-smą; dabar ten sznekos apie wainą nėra, ir waiskas no ru-bežiaus yra atszaukiamas. Graikijos geidawimai taps ati-duoti dėl iszžiurėjimo parinktiniams sudzioms.

Szpанийojetapėkeli žmones suimti, kurie buvo isz pa-giežos wieną gywą žmogu užkasę; nelaimingasis dar gywas tapė iszgelbėtas.

Belgijoje Bruselo mēste paraszytojas kningos „Katekiz-mas žmoniu" Fuisseaux, kuri buwusi swarbiausia priežasti-mi paskutinio streiko, tapė apskunstas už kalbinimą darbi-ninku i pamiszimą ir ižeidimą karalaus. Jo brolis adwoka-tas bus apgyneju jo. — Kas gali dywytiesi, kad Belgijoje kilo pamiszimas. Anglakasyktose aplink Lutiką per 13 ad. dirbant ant dienos buwo galima uždirbti tik i3 fr., o žiemos czėse nebuwo nei pusę czėso dirbama. Aplink Charleroi ir Mons darbininkams negeriaus ėjo. Neturėdami duonos jie neturi tiesosiszrenkamumo, o i waiską jie tik wieni stoja,

Čzia už tai žiamė yra dėl pamiszimu prigatawyta. Dabar gi wyresnybė czia persekioja wadowus darbiniku, krato jujū namus ir rasztus priessingus wyresnybei atima.

Anglijoje kad atėjo žinia apie suėmimą netoli no Scotia Nova žuwaujanczio laiwo Suw. Walstiju randasi noras idant reikalai žuwawimo butu sudawadyti tarp Kenedos ir Suw. Walstiju; gerai esą dėl pasikelancziu nesutikimu iszrinkti sudą susidedanti isz 2 amerikonu, 2 angļu, ir isz tu aprinkto penkto ar amerikono ar anglo.

Jau seniaus praneszėme, kad Londone socialistai Williams, Hyndman, Champion ir Burns tapė i sudą apskunsti už kalbinimą darbiniku i pasikėlimą; dabar sudas iszdawė toki isztaimą: Hyndman ir Williams rasti nekaltais, o wėl Champion ir Burns, kuriu sznektos buwusios labai suarzi nanczios, užsipelnę tik papeiką!

Atwira padėkawonė.

Wisiems lietuwininkams už gerą szirdi dėl L. Balso padėkawoju wardan draugystės. Reikia pripažinti, jog brolei jau supranta musu Balso swarbumą ir dėlto ji remia tai piningais tai rasztais. Labiausei rasztu taip daug yra, kad kad wisu negalime nėkuomet patalpinti; reikėtu jau apymti L. Balso padidinti, bet reikia dėl to mažumą daugiau kasztu. Jeigu brolei turės ir tolaus taip atwirą szirdi dėl Lietuvos Balso, tai pirmiems metams jo buwimo iszejus bus galima tą Balso padidinti; o o metai jau baigiasi, nės no 2 d. liepos mės tą darbą dėl gero lietuwininku ir darbininku esame pradėję. Tikimėsi, jog brolei, kurie dar už L. Balso ne užsimokėjo, užsimokės atmindami tai, kad L. Balsas prasi-dėjo ir laikosi isz centu darbininkiszku, ir kožnas tai žino, kad pirmame mete sunku yra gana piningu turėti. O ir su mažais piningais L. Balsas ejo ir eis neapstabdytas. Daryki tardamas dėkui brolams už sąjaušmą dėl L. Balso raszausi

P. Pasiackas,
sekretorius L. Balso draugystės.

JONO BUTKAUSKO

Wynas, lagerinis alus ir biljardas
taipogi pirmos klasos cigarai,
130 Hester Str., netoli no Bowery, NAUJORKE.

Kromas ANDRIAUS KAPOCZIAUS & Co.
Parsiduoda miltai, cukras, kawa, tabakas,
kelinės, marszkiinei, kalnėrei, lancugėlei
ir wisokie daigtai,
ant East Centre ulyczios Shenandoah Pa.

A. OWENS,

No 18 ir 20 S. Main str. Shenandoah Pa.
Krautuwė miltu, mėsos, szieno, taipogi ir kitokiu daigtu tinkamu prie namu ir stalø. Taipogi didelė wirtynė pigiu materiju dėl drapanu. Teisinga woga ir pigiausia wieta dėl lietuwininku. Eikit ir persikanokit!

MILAUCKO KROMAS

ant Centre str. Shenandoah Pa.
Laikau wisokiu gatunku miltu, mėsą, sudytą, rukytą ir wisokius walgomus daigtus, kelinu, marszkiiniu, pūnk-snu, dziegoriu, kaldru, lampu, wėdru ir tt. Kas tik ko pareikalaus, pas mus ras, ir daug pigiaus wisę parduoda me ne kad musu kaimynai. Atėję apsznaimykite!
Milauckas ir Sunus.

W. JABŁONSKIO

Lietuwiszkas Salunas
czia rasi biljarda, atsigėrsi wynuczio, szalto aluczio ir užsi-rukytu gausi skanu cigarėli;

34 Hester street Naujame Jorke.

PIUS PASIACKAS

tikras agentas Singers Co siuvcimo maszinu.
Lietuwinkaj noredami gauti maszinas tajp kriauczisz- kas kajp ir del namu darbo, praszau, atszaukkite ing ma- nia, o wisados pigiau pirksite. Gywenu: 68 Forsyth str. N. Y. Office 34 Union Sqare, N. Y.

WINCO JUSZKAUCKO SALUNAS

Czia yra prieiga lietuwininku, nakwynė, geri gėrimai (wynas, likieris, lagerinis alus), gardus užkandys ir užsi-rukymas geru cigaru. Naujas Yorkas.

262 East Broadway, ant kampo Montgomery str.
LEVY REFOVICZ

10 S. Main str. Shenandoah Pa.

Jeigu norite pirkti pigei ir gera tawora, atekite pas ma- nia; asz parduodu drapanas, skrybėles, kepures, marszki- nius ir kitus taworus dėl wyru. Tawora galima derėti; ne- tinkanti tawora atgal primu. Taworai mano pigus per tai, kad sawo namus turėdamas nekam randos nemoku.

JOS. SAWICKAS.

Pirmos klasos Lietuwinku Balbėris
75 Allen Str. New York.
Praszau brolus lietuwininkus apsilankyti pas manę.

ANTANAS RETTALIATA

No 77 Gay street Baltimore M. D.
Ant kampo Gay ir Harrison street. Užsiraszau lietuwininnus norinczius isigerti gero alaus, brendės, wyno ir likieriu, kad ateitumėte i mano saluną, nės asz turiu ge- riausius gėrimus wisame Baltimorės mēste.

Redysteje Liet. Balso yra galima pirkti tas kningas:

- AUSZROS KALENDORIUS ANT 1885 METU -- 35.
- TEWYNAJNIU GIESME WYTURIO --- 15 c.
- AUSZRA ANT WISU METU --- \$ 3.00
- AUSZROS KALENDORIUS ANT 1884 M. --- 25 c.
- OSZKABALU DAJNOS --- 25 c.
- LIETUWISZKAS SZIUPINYS 15 c.
- DRAZDAUSKO SWIETISZKOS IR SZWENTOS GIESMES - 15 c.
- MIGLOWAROS DAJNOS --- 25 c.
- NERIO PAMOKSLAJ APJE GASPADORYSTE --- 25 c.

Auszra už 1883 ir 84 po pusanthro dorėlo.

- Zirgas ir waikas, wistariszakai arkeologiszkas iszty- rinejimas Jono Basanawyczias. 1885. --- tiktai 25 c.
- Auszros Kalendorius ant 1886 m. --- 35 c.
- Witoloranda Kraszewskio (2 kningos) 1 dor. 25 c.
- Užduotynas (norintiems pasimokinti rokundu] 40 c.
- Abėcėla ir taip mokintuwė dėl waiku (isz kurios galima yra iszmokti skaityti, raszyti, suprasti gamtos atsitikimus ir iszsimokint wisus poterius.) 30 centu.
- Keli žodžei apie auginima 25 centai.

Už L. Balso užmokėjo: K. Anskaitis 1 dor., M. Wilkai- tis \$ 2, A. Juszkauskas \$ 2, J. Dubauskas \$ 2, W. Dubau- skas \$ 2, W. Džiankauskas 0.50, Pr. Baczinskas 0.25, Mat, Sabaitis \$ 1, A. Awizienis 0.50, P. Pasiackas 1, A. Buczin- skas 0.50, S. Ydika \$ 1, M. Paczėsa 1, Zawiadzkas \$ 1. N. Martiszauckas dėl atspaud. istor. liet. 0.50.